

COLLECTION

Innovation, integration and modern
problems in the scientific activities of young
researchers and students: theory and
practice

www.d-pressa.com

31
MARCH

Jizzakh, Uzbekistan

MINISTRY OF HIGHER EDUCATION, SCIENCE AND INNOVATION OF
THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

JIZZAKH BRANCH OF THE NATIONAL UNIVERSITY OF UZBEKISTAN
NAMED AFTER MIRZO ULUGBEK

SCIENTIFIC JOURNAL OF SCIENCE TECHNOLOGY & DIGITAL FINANCE
JOURNAL OF INTERNATIONAL SCIENCE NETWORKS

Innovation, integration and modern problems in the scientific activities of young
researchers and students: theory and practice collection of materials of the
international scientific and practical conference on the topic

(March 31, 2026)

Jizzakh-2026

Innovation, integration and modern problems in the scientific activities of young researchers and students: theory and practice – Jizzakh: Department of economics and tourism of Jizzakh branch of the national university of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek, March 31, 2026, 790 pp.

Editors in charge: Ass.prof. Soy M.P.

In the collection of materials of the conference, the role and role of Science, Education and production in the era of globalization, the pressing problems of the issues of interaction of these processes, feedback on their solutions were presented by mature specialists of the field.

In addition, research on the scientific and practical topic, carried out in the economics, Exact Sciences, Natural Sciences and socio-humanities during the globalization period, information is presented in the scientific and practical fields, which includes the latest innovative technologies in the fields of production.

It can be argued that this collection is one of the specific intersections of current thoughts and innovative ideas of the world of science. This scientific and practical conference was actively attended by professors and scientific researchers engaged in scientific research in Uzbekistan and foreign countries. In increasing the position of the scientific and practical conference, the professors and teachers of domestic and foreign higher educational institutions made a significant contribution.

Professors and teachers of foreign higher educational institutions who actively participated in the work of the conference made a worthy contribution to the high level of interaction with scientists of our country. The processes of international cooperation with foreign countries and exchange with them in the field of Science in the era of globalization have a positive effect on the development of Higher Education, the fields of Science and production. The materials of this conference are special in that they include a wide range of research, from theoretical developments to practical solutions, demonstrating the diversity of approaches and directions in this area.

In conclusion, it should be noted that this scientific and practical conference will be a very useful collection for everyone who is interested in modern research in the fields of further development of Higher Education, Science, Education and production in the era of globalization. The authors are responsible for the content and quality of the articles and abstracts included in the collection.

BOZOR IQTISODIYOTI VA UNING ASOSIY TAMOYILLARI

Saydaliyev Abrorxon Sobir o'g'li

O'zbekiston Milliy Universiteti Jizzax filiali iqtisodiyot yo'nalishi talabasi

abrorsaydaliyev007@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur ilmiy maqolada bozor iqtisodiyotining nazariy asoslari, shakllanish jarayoni hamda uning asosiy tamoyillari ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Bozor iqtisodiyoti tizimining iqtisodiy resurslardan samarali foydalanish, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish hamda iqtisodiy o'sishni ta'minlashdagi roli o'rganilgan. Shuningdek, bozor mexanizmining afzalliklari, kamchiliklari va zamonaviy iqtisodiy rivojlanishdagi ahamiyati ham tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: bozor iqtisodiyoti, iqtisodiy tizim, talab va taklif, narx mexanizmi, raqobat, iqtisodiy erkinlik, xususiy mulkchilik.

Kirish

Hozirgi davrda iqtisodiy rivojlanishning eng samarali tizimlaridan biri sifatida bozor iqtisodiyoti e'tirof etiladi. Dunyoning ko'plab mamlakatlari iqtisodiy siyosatini aynan bozor mexanizmlariga asoslab olib bormoqda. Bozor iqtisodiyoti iqtisodiy resurslardan samarali foydalanish, ishlab chiqarish hajmini oshirish hamda jamiyat ehtiyojlarini qondirishda muhim ahamiyatga ega.

Bozor iqtisodiyoti sharoitida iqtisodiy faoliyat erkinligi, raqobat muhiti va narx mexanizmi iqtisodiy jarayonlarning asosiy tartibga soluvchisi sifatida namoyon bo'ladi. Bunda iqtisodiy subyektlar mustaqil qaror qabul qiladi va iqtisodiy resurslardan foydalanish bozor talabiga mos ravishda amalga oshiriladi.

Iqtisodiy nazariya tarixida bozor iqtisodiyoti muammolari ko'plab olimlar tomonidan o'rganilgan. Xususan, Adam Smith bozor mexanizmining samarali ishlashini "ko'rinmas qo'l" nazariyasi orqali izohlagan. Uning fikriga ko'ra, iqtisodiy subyektlar o'z manfaatlarini ko'zlab harakat qilsa ham, natijada jamiyat manfaatlariga xizmat qiluvchi tizim shakllanadi.

Mazkur maqolaning maqsadi bozor iqtisodiyotining nazariy asoslarini tahlil qilish, uning asosiy tamoyillarini o'rganish hamda zamonaviy iqtisodiy rivojlanishdagi rolini ilmiy jihatdan asoslashdan iborat.

Adabiyotlar tahlili

Bozor iqtisodiyoti nazariyasining shakllanishida ko'plab iqtisodchi olimlar muhim hissa qo'shgan. Klassik iqtisodiy maktab vakillari bozor mexanizmini iqtisodiy jarayonlarning asosiy tartibga soluvchisi sifatida ko'rsatgan.

Masalan, Adam Smith o'zining mashhur asarida bozor mexanizmi iqtisodiy resurslarni samarali taqsimlashini ta'kidlagan. Shuningdek, David Ricardo xalqaro savdo va nisbiy ustunlik nazariyasi orqali bozor iqtisodiyotining rivojlanishiga muhim hissa qo'shgan.

XX asrda iqtisodiy nazariyada yangi yo'nalishlar paydo bo'ldi. Xususan, John Maynard Keynes iqtisodiy inqirozlar sharoitida davlatning iqtisodiyotga aralashuvi zarurligini asoslab berdi.

Tadqiqot metodologiyasi

Mazkur tadqiqotda quyidagi ilmiy usullardan foydalanildi:

- iqtisodiy tahlil usuli
- taqqoslash usuli
- tizimli yondashuv
- statistik va nazariy tahlil

Ushbu metodlar yordamida bozor iqtisodiyotining nazariy asoslari hamda uning asosiy tamoyillari o'rganildi.

Bozor iqtisodiyotining mohiyati

Bozor iqtisodiyoti iqtisodiy tizim bo'lib, unda ishlab chiqarish, taqsimot va ayirboshlash jarayonlari asosan bozor mexanizmi orqali tartibga solinadi. Bunda iqtisodiy resurslar talab va taklif asosida taqsimlanadi.

Bozor iqtisodiyoti quyidagi xususiyatlarga ega:

- iqtisodiy erkinlik
- xususiy mulkchilikning ustuvorligi
- raqobat muhiti
- narx mexanizmi orqali tartibga solish

Bozor iqtisodiyotida iqtisodiy subyektlar mustaqil ravishda qaror qabul qiladi. Bu esa iqtisodiy samaradorlikni oshirishga xizmat qiladi.

Bozor iqtisodiyotining asosiy tamoyillari

Xususiy mulkchilik

Bozor iqtisodiyotining eng muhim tamoyillaridan biri xususiy mulkchilik hisoblanadi. Xususiy mulk iqtisodiy resurslardan samarali foydalanishga imkon yaratadi.

Iqtisodiy erkinlik

Iqtisodiy erkinlik bozor iqtisodiyotining asosiy shartlaridan biridir. Iqtisodiy subyektlar ishlab chiqarish hajmini, mahsulot turini va narx siyosatini mustaqil ravishda belgilaydi.

Raqobat muhiti

Raqobat ishlab chiqaruvchilarni mahsulot sifatini oshirishga va yangi texnologiyalarni joriy etishga undaydi. Raqobat mavjud bo'lgan sharoitda iqtisodiy samaradorlik yuqori bo'ladi.

Narx mexanizmi

Narxlar bozor iqtisodiyotida muhim signal vazifasini bajaradi. Narxlar orqali talab va taklif o'rtasidagi muvozanat ta'minlanadi.

Talab va taklif qonuni

Talab va taklif bozor iqtisodiyotining asosiy iqtisodiy qonunlaridan biri hisoblanadi. Talab va taklif o'zaro ta'siri natijasida bozor narxlari shakllanadi.

Bozor iqtisodiyotining afzalliklari

Bozor iqtisodiyotining afzalliklari quyidagilardan iborat:

- iqtisodiy resurslardan samarali foydalanish
- innovatsion rivojlanish
- mahsulot sifatining oshishi
- iqtisodiy erkinlik ta'minlanishi

- ishlab chiqarish samaradorligining ortishi

Bozor iqtisodiyoti sharoitida iqtisodiy rivojlanish tezlashadi va yangi texnologiyalar joriy etiladi.

Bozor iqtisodiyotining kamchiliklari

Bozor iqtisodiyoti bilan bir qatorda ayrim muammolar ham mavjud:

- daromadlar tengsizligi
- monopoliyalarning paydo bo'lishi
- iqtisodiy inqirozlar
- ijtimoiy himoya masalalari

Shu sababli zamonaviy iqtisodiy tizimlarda davlat va bozor o'rtasidagi muvozanat muhim ahamiyat kasb etadi.

Zamonaviy bozor iqtisodiyotining rivojlanish tendensiyalari

Bugungi kunda bozor iqtisodiyoti yangi bosqichga ko'tarilmoqda. Raqamli texnologiyalar, innovatsiyalar va global savdo iqtisodiy jarayonlarga katta ta'sir ko'rsatmoqda.

Raqamli iqtisodiyot, elektron savdo va innovatsion texnologiyalar zamonaviy iqtisodiy rivojlanishning asosiy omillariga aylanmoqda.

XULOSA

Bozor iqtisodiyoti zamonaviy iqtisodiy tizimning muhim shakli hisoblanadi. Ushbu tizim iqtisodiy resurslardan samarali foydalanish va iqtisodiy o'sishni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Bozor iqtisodiyotining asosiy tamoyillari – xususiy mulkchilik, iqtisodiy erkinlik, raqobat muhiti, narx mexanizmi va talab-taklif qonunidir.

Mazkur tamoyillar iqtisodiy tizimning samarali ishlashini ta'minlaydi. Shu bilan birga, iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash uchun davlatning muvozanatli iqtisodiy siyosati muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. John Maynard Keynes – *The General Theory of Employment, Interest and Money*
2. David Ricardo – *Principles of Political Economy and Taxation*
3. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiy tadqiqotlar va islohotlar markazi ilmiy maqolalari.
4. Sirojiddin S. et al. Small business and private entrepreneurship is a place to provide employment //Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences. – 2022. – T. 1. – №. 12. – C. 115-119.
5. Sirojiddin S., Nodira T., Dinora S. Characteristics of price and formation //Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences. – 2022. – T. 1. – №. 11. – C. 265-270.
6. Saitov S. Improvement of accounting and audit in road transport enterprises. SPAST Abstracts, 2 (02) [Электронный ресурс].
7. Saitov S. TRANSPORT KORXONALARIDA BUXGALTERIYA HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH //Journal of Contemporary World Studies. – 2024. – T. 2. – №. 4. – C. 41-47.

8. Sevinch K., Bahrom H., Sirojiddin S. Theory of Supply and Demand. Market Equilibrium //Pedagogical Sciences and Teaching Methods. – 2022. – Т. 2. – №. 18. – С. 253-257.
9. Saitov S., Asrayev S. MECHANISMS FOR INCREASING EMPLOYMENT THROUGH THE DEVELOPMENT OF SOCIAL ENTREPRENEURSHIP //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 335-339.
10. Saitov S. et al. ZAMONAVIY FILOLOGIYA FANLARIDAGI DOLZARB MASALALAR //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 419-422.
11. Цой М., Камолов Д. ЗНАЧЕНИЕ И РОЛЬ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СУБЪЕКТОВ МАЛОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В ЭКОНОМИКЕ: МИРОВОЙ ОПЫТ И ПРАКТИКА УЗБЕКИСТАНА //Academic literature. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 1-105.
12. Saitov S. et al. О ‘ZBEKISTONDA SANOAT KORXONALARIDA INVESTITSION FAOLIYATNI RAG ‘BATLANTIRISH YO ‘NALISHLARI //Новости образования: исследование в XXI веке. – 2025. – Т. 3. – №. 33. – С. 728-730.
13. Bo‘ltakov S. О ‘ZBEKISTONDA BALIQCHILIKNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY ISTIQBOLLARI //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 565-567.
14. Bo‘ltakov S. BALIQCHILIKDA IQTISODIY SAMARADORLIKNI VAHOLASH MEZONLARI //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 366-371.
15. Bo'ltakov S. et al. TURIZM SOHASIDA RAQAMLI IQTISODIYOTNI ANAMIYATI //Универсальная индексная библиотека Евразийского журнала академических исследований. – 2022. – Т. 2. – №. 12. – С. 60-62.
16. Bo‘ltakov S. Innovatsion Usulda Baliq Yetishtirishning Iqtisodiy Samaradorligini Oshirish Yo ‘llari (Sirdaryo Tumani Misolida) //Green Economy and Development. – Т. 3. – №. 9. – С. 666837.
17. Muxtarov B. ANALYSIS OF THE DYNAMICS OF POPULATION INCOME GROWTH IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN //Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences. – 2022. – Т. 1. – С. 11.
18. Мухтаров Б. А. Имитационная система прогнозирования факторов в легкой промышленности //Молодой ученый. – 2017. – №. 40. – С. 122-124.
19. Gaybullayev S. FORMS OF PROVIDING LOANS TO SMALL BUSINESSES //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 86-89.
20. Sarvar G. A., Nodirbek X. QO‘SHILGAN QIYMAT SOLIG‘INING AHOLI DAROMADLARIGA TA‘SIRI //Talqin va tadqiqotlar ilmiy-uslubiy jurnali. – 2022. – Т. 1. – №. 16. – С. 121-126.
21. G‘aybullayev S. О ‘ZBEKISTONDA ISTE‘MOL SAVATCHASI HOZIRGI HOLATINI VA UNI SHAKILLANTIRISH YO ‘NALISHLARI. – 2022.
22. G‘aybullayev S. et al. RAQAMLI IQTISODIYOT RIVOJLANISHINING NAZARIY ASOSLARI //Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences. – 2022. – С. 86-89.